

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací, v právnej veci žalobcu: **T.** proti žalovanému: **F., o zaplatenie 1 826 986,-- Sk s prísl.**, vedenej na Krajskom súde v Trnave pod sp. zn. 19 Cb 67/2001, na dovolanie žalobcu proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 4. októbra 2006 sp. zn. 2 Obo 101/2006-324, rozhodol

r o z h o d o l :

Rozsudok odvolacieho súdu **z r u š u j e** a vec mu **v r a c i a** na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Na odvolanie žalovaného Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom zo dňa 04. 10. 2006 sp. zn. 2 Obo 101/2006-324 rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým bolo žalobe vyhovené, zmenil tak, že žalobu zamietol.

V odôvodnení rozsudku odvolací súd uviedol:

Z predloženého spisového materiálu odvolací súd zistil, že žalobca sa návrhom, došlým súdu dňa 26. 03. 2001 domáha voči žalovanému zaplatenia sumy 1 826 968,-- Sk a prísl. a uplatnený nárok opiera o zmluvu o postúpení pohľadávok, uzatvorenú podľa § 524 Obč. zák. dňa 05. 03. 2001 a následne o oznámenie o postúpení pohľadávok v zmysle § 526 Obč. zák. zo dňa 05. 03. 2001.

Súd prvého stupňa žalobe vyhovel prvýkrát rozsudkom zo dňa 10. 10. 2001 č. k. 19 Cb 97/01-201, po jeho zrušení a vrátení na ďalšie konanie uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 27. 02. 2003, druhýkrát – rozsudkom zo dňa 17. 10. 2003 a po tomto zrušení tohto rozsudku a vrátení veci súdu prvého stupňa na ďalšie konanie uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 09. 09. 2005 – napadnutým rozsudkom. Najvyšší súd Slovenskej republiky vo svojich uzneseniach usmernil ďalšie

konanie súdu prvého stupňa v podstate tak, že tento mal skúmať danosť aktívnej legitímácie žalobcu, čo súd prvého stupňa náležite neurobil.

Vzhľadom na to, že ustanovenie § 221 O. s. p. neumožňuje v rozhodovanej veci zrušenie rozsudku a vrátenie veci súdu prvého stupňa na ďalšie konanie a vo veci nie sú splnené ani podmienky na jeho potvrdenie, odvolací súd musel podľa § 220 O. s. p. rozhodnutie súdu prvého stupňa zmeniť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo svojom uznesení zo dňa 09. 09. 2005 uložil súdu prvého stupňa ustáliť aktívnu legitímáciu žalobcu. Zistenie aktívnej legitímácie je základným predpokladom konania v merite veci.

Súd prvého stupňa vyvodil aktívnu legitímáciu žalobcu zo skutočnosti, že postúpenie pohľadávky bolo žalovanému oznámené a vychádzal pritom z ustanovenia § 526 ods. 2 Obč. zák., podľa ktorého, ak postúpenie pohľadávky oznámi dlžníkovi postupca, nie je dlžník oprávnený sa dožadovať preukázania zmluvy o postúpení, čo interpretoval tak, že relevantné oznámenie postupcu dlžníkovi o postúpení pohľadávky bez ďalšieho zakladá aktívnu legitímáciu postupníka na vymáhanie postúpenej pohľadávky.

Súd prvého stupňa sa však nezaoberal a nevysporiadal so základnou otázkou postúpenia pohľadávky, ktorou je otázka, či to, čo bolo predmetom zmluvy, spĺňalo náležitosti pojmu pohľadávka, alebo išlo len o požiadavku, resp. nárok, ktorý nemožno pod tento pojem zaradiť. Základnou časťou pohľadávky, teda podmienkou, bez ktorej splnenia nemožno hovoriť o pohľadávke veriteľa, je jej dlh na strane dlžníka. Pohľadávka vyplýva totiž zo záväzkového právneho vzťahu, ktorého účastníci vystupujú navzájom ako nositelia práv a povinností, pričom povinnosť jednej strany zodpovedá právu druhej a naopak. Platí teda, že dlžník má voči veriteľovi povinnosť, ak veriteľ je oprávnený požadovať od dlžníka splnenie jeho povinnosti a veriteľ je oprávnený požadovať od dlžníka splnenie povinnosti, ak má dlžník povinnosť voči veriteľovi. Teda pohľadávka je zo záväzkového právneho vzťahu, vyplývajúce právo veriteľa vyžadovať od dlžníka splnenie povinnosti v prípade, ak dlžník má povinnosť – nazývanú dlhom – voči veriteľovi dlh splniť a z toho plynie, že pohľadávka, čiže oprávnenie veriteľa zodpovedá dlhu, čiže povinnosti dlžníka, čo značí, že ak nie je dlh, ktorý je dlžník povinný splniť, nie je ani pohľadávka, na ktorej splnenie má veriteľ oprávnenie. Existencia nespochybniteľného dlhu je teda podmienkou existencie pohľadávky ako takej,

teda aj pohľadávky, ktorá môže byť predmetom postúpenia podľa § 524 Obč. zák. Postúpená môže byť iba existujúca pohľadávka, nemôže byť predmetom zmluvy o postúpení pohľadávky pohľadávka, ktorá zanikla. Ďalšie príklady nepostupiteľných pohľadávok uvádza § 525 Obč. zák.

Spomenutá skutočnosť, že neoddeliteľnou časťou, ako rub mince od jej lícnej časti - náplne pojmu pohľadávka veriteľa, je dlh dlžníka, má podstatný význam pre výklad ust. § 524 a nasl. Obč. zák. o postúpení pohľadávky. Znamená, že pohľadávka veriteľa existuje vtedy, ak existuje pohľadávke veriteľa zodpovedajúci dlh dlžníka. Existujúca pohľadávka značí konkrétne čo do obsahu a rozsahu, pokiaľ ide o peňažnú pohľadávku čo do výšky. Z tohto vyplýva, že dlžník musel v postupovanom rozsahu a obsahu pohľadávku veriteľa buď uznať, alebo svoj dlh alebo existencia jeho dlhu, rovnajúca sa pohľadávke veriteľa, bola určená právoplatným rozhodnutím na to príslušného orgánu, napr. súdu.

Z toho potom nevyhnutne vyplýva, že nemožno postúpiť pohľadávku, ktorú dlžník neuznáva ako svoj dlh, alebo ktorá ako jeho dlh nebola určená právoplatným rozhodnutím príslušného orgánu a následne, že postupník nie je aktívne legitimovaný, postúpenú mu pohľadávku, ktorú dlžník dôvodne nepokladá za svoj dlh, ak veriteľ aj vymáha.

Na tejto skutočnosti nič nemení ust. § 526 ods. 2 Obč. zák., podľa ktorého, ak postúpenie pohľadávky oznámi dlžníkovi postupca, nie je dlžník oprávnený sa dožadovať preukázania zmluvy o postúpení, lebo základný problém je v spomenutej a rozobranej náplni pojmu pohľadávka. Ak totiž postúpená pohľadávka nespĺnila náležitosti spomenutého výkladu pojmu pohľadávka, neexistoval z tohto vzťahu dlžník v zmysle § 523 ods. 2 Obč. zák.

O správnosti tejto interpretácie pojmu pohľadávka v ust. § 524 a nasl. Obč. zák. svedčí aj výslovné ust. § 525 ods. 1 Obč. zák. V komentári z r. 1996 k Obč. zákonníku sa k tomuto ustanoveniu uvádza, že nepostupiteľnosť pohľadávky, teda spôsobuje vlastnosť samotnej pohľadávky a účelom tejto úpravy je ochrana dlžníka, ktorého postaveniu sa postúpením pohľadávky nemení, najmä sa nemôže zhoršiť.

Z obsahu spisu je zrejmé, že žalovaný existenciu svojho dlhu a žalobcovej pohľadávky popiera, list žalovaného zo dňa 04. 04. 2001 nemožno považovať za uznanie pohľadávky

a žalobca nepredložil súdu právoplatné rozhodnutie súdu určujúce, že pohľadávka pôvodného veriteľa v žalobcom uplatnenej výške voči žalovanému v čase jej postúpenia existovala.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca a navrhol ho zrušiť a vec vrátiť tomuto súdu na ďalšie konanie. Na zdôvodnenie dovolania žalobca uviedol, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení z nasledovných dôvodov:

Žalobca podal proti žalovanému žalobu na plnenie podľa § 80 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku na zaplatenie 1 862 968,-- Sk s príslušenstvom, a to z dôvodu zaplatenia dohodnutej kúpnej ceny za tovar (dodané lieky). Ku vzniku záväzkového právneho vzťahu došlo na základe postúpenia pohľadávky pôvodného veriteľa M.na spoločnosť V. a následného postúpenia pohľadávky na žalobcu. Postúpenie bolo žalovanému oznámené.

Prvostupňový súd tretíkrát vyhovel žalobe rozsudkom č. 19 Cb 67/2001-300 zo dňa 21. 12. 2005 a zaviazal žalovaného zaplatiť žalobcovi sumu 1 826 986,-- Sk s príslušenstvom, ako aj trovy konania. V súvislosti s uplatnenou námietkou premlčania súd konštatoval, že žalobca zobral svoje preklasifikovanie časti nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia späť a žiadal teda podľa pôvodného návrhu zaplatenie sumy 1 826 986,-- Sk s príslušenstvom. Súd opätovne vypočul účastníkov konania a vychádzajúc z vykonaného dokazovania mal za preukázané, že v prípade porušenia ustanovení zákona o verejnom obstarávaní išlo o neplatnosť relatívnu, pričom oprávnený subjekt, t. j. Ú. sa tejto v zákonnej lehote nedovolal. Zaoberal sa aj oprávnenosťou konania vedúceho organizačnej zložky pôvodného veriteľa, čo bolo preukázané listinnými dôkazmi, vrátane potvrdenia likvidátora pôvodného veriteľa zo dňa 11. 09. 2003. Súd vychádzal z existencie aktívnej legitímácie žalobcu v konaní a uplatnený nárok, ktorého výške nebola v konaní sporná, mu priznal v celom rozsahu ako nárok na zaplatenie kúpnej ceny podľa § 447 Obchodného zákonníka. Podľa názoru žalobcu sa tak prvostupňový súd vysporiadal so všetkými námietkami, uvedenými v predchádzajúcich uzneseniach odvolacieho súdu.

Dňa 01. 03. 2006 podal žalovaný proti predmetnému rozsudku odvolanie, považoval prvostupňový rozsudok v celom rozsahu za vecne nesprávny. Nesprávnosť videl v tom, že súd nedostatočne preskúmal porušenie dodržiavania zákona o verejnom obstarávaní v súvislosti s platnosťou zmlúv o postúpení. Žalovaný je toho názoru, že zmluvy, uzatvorené v rozpore so

zákonom o verejnom obstarávaní sú absolútne neplatné. Poukazujeme však na skutočnosť, že len dve kúpne zmluvy (týkajúce sa dvoch faktúr) boli uzatvorené počas platnosti zákona o verejnom obstarávaní, ktorý považoval zmluvy za absolútne neplatné.

Najvyšší súd Slovenskej republiky odvolacím rozsudkom č. 2 Obo 101/2006 zo dňa 04. 10. 2006 rozsudok prvostupňového súdu zmenil tak, že žalobu zamietol. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že žalovaný existenciu svojho dlhu a žalobcovej pohľadávky popiera a že žalobca nepredložil súdu právoplatné rozhodnutie súdu, určujúce, že pohľadávka pôvodného veriteľa v žalobcom uplatnenej výške voči žalovanému v čase jej postúpenia existovala a na základe toho teda podľa názoru odvolacieho súdu žalobca sa zmluvami o postúpení pohľadávok o ktoré opiera svoj nárok nestal aktívne legitimovaným v spore o ich zaplatenie.

Žalobca zastáva názor, že odvolací súd na základe vyššie uvedeného vec nesprávne právne posúdil (žiaden právny predpis totiž nevyžaduje na postúpenie pohľadávky uznanie dlhu a tak je právny záver odvolacieho súdu v rozpore s platným právom; takáto požiadavka, ktorá nemá oporu v platnom práve, by znamenala, že by v podstate nemohlo dôjsť k postúpeniu pohľadávky bez toho, že by dlžník svoj dlh uznal, čo by bolo v rozpore so samotnými princípmi postúpenia) a že jeho názor nevyplýva z vykonaného dokazovania a nemá oporu ani v platných právnych predpisoch, a to z nasledovných dôvodov:

- odvolací súd oprel svoj rozsudok v prvom rade o skutočnosť, že žalovaný svoj dlh voči a žalobcovu pohľadávku popiera, z vykonaného dokazovania (počas celého priebehu konania) však vyplýva, že žalovaný výšku a dôvod svojho dlhu nepopieral, len tvrdil, že jeho dlh je premlčaný, s čím sa však odvolací súd vôbec nezaoberal,
- pokiaľ ide o absurdnú požiadavku odvolacieho súdu na predloženie právoplatného rozhodnutia súdu, určujúce, že pohľadávka existovala, žalobca poukazuje na skutočnosť, že určovaciu žalobu by mohol žalobca podať len v prípade, keby nemohol podať žalobu na plnenie, ktorá má prednostné postavenie a súčasne by musel preukázať naliehavý právny záujem na takomto určení; v tejto súvislosti poukazujeme najmä na platnú právnu úpravu, ako aj na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. 5 Obo 17/2000, podľa ktorého je takýto naliehavý najmä tam, kde by bez tohto určenia bolo ohrozené právo navrhovateľa, alebo kde by sa jeho právne postavenie stalo neistým, návrh domáhajúci sa určenia nemôže byť opodstatnený tam, kde je možné žalovať splnenie povinnosti. Na základe uvedeného zastáva žalobca

názor, že súdom požadované rozhodnutie o určení nemohol žalobca objektívne predložiť, nakoľko by v takomto konaní nepreukázal naliehavý právny záujem a jeho návrh by bol zamietnutý s tým, že má zažalovať splnenie povinnosti,

- odvolací súd vôbec neskúmal existenciu pohľadávky v žalovanej výške, čo bolo podľa názoru žalobcu jeho povinnosťou a rovnako sa nevysporiadal s dôvodmi odvolania žalovaného,
- odvolací súd sa rovnako nevysporiadal s námietkou žalovaného, súvisiacou s nedodržaním ustanovení zákona o verejnom obstarávaní a rovnako sa nevysporiadal ani so skutočnosťou, že žalovaný v odvolaní uviedol, že podľa neho došlo k plneniu bez právneho dôvodu a teda vznikol nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia.

Vzhľadom na vyššie uvedené zastáva žalobca názor, že odvolací súd tým, že sa nevysporiadal so všetkými dôvodmi odvolania, spôsobil také vady konania, okrem nesprávneho právneho posúdenia veci spôsobil také vady konania, ktoré mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Podľa názoru žalobcu odvolací súd tiež porušil ustanovenie § 157 Občianskeho súdneho poriadku, nakoľko nie je jeho rozhodnutie riadne odôvodnené (z uvedeného odôvodnenia nie je zrejmé, na základe akých dôkazov dospel ku skutkovým zisteniam, ani ako vec právne posúdil).

Pokiaľ ide o rozsudok súdu prvého stupňa, tento považuje žalobca za vecne správny, nakoľko vychádzal zo správne zisteného skutkového stavu a spočíva na správnom právnom posúdení veci.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 2 O. s. p.), po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania, dovolanie prejednal bez nariadenia pojednávania, preskúmal rozsudok odvolacieho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

Právny názor odvolacieho súdu, že pohľadávku nemožno postúpiť, ak ju dlžník písomne neuznal, alebo ak nie je právoplatne prisúdená rozsudkom, nemá oporu v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky a je v rozpore s praxou súdov. Uvedený právny názor odvolacieho súdu v praxi súdov Slovenskej republiky je celkom ojedinelý a dovolací súd už viackrát jeho nesprávnosť konštatoval v iných svojich rozhodnutiach. Preto v tomto smere dovolací súd poukazuje napr. na svoj rozsudok z 27. 04. 2006 sp. zn. 1 Obdo V 13/2005,

ktorý bol aj uverejnený v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky v zošite č. 4/2008 pod por. č. 41. Z tohto rozhodnutia bola uverejnená právna veta v znení:

Pohľadávku možno postúpiť, aj keď je predmetom neskončeného občianskeho súdneho konania. Prípadné obmedzenia musia vyplývať zo zákona alebo rozhodnutia príslušného orgánu.

V citovanom rozhodnutí sa ďalej uvádza, že nemožno súhlasiť s právnym názorom odvolacieho súdu, že sporná pohľadávka sa stane pohľadávkou až rozhodnutím súdu. Pohľadávka nepochybne môže existovať bez ohľadu na to, či to deklaruje nejaké rozhodnutie súdu alebo iného orgánu, ako aj bez ohľadu na to, či to dlžník uznáva alebo nie.

Vyššie uverejnený právny názor dovolacieho súdu zostáva nezmenený. Keďže odvolací súd z iných hľadísk dôvodnosť podanej žaloby neskúmal, a to ani z hľadiska skutkového, ani z hľadiska právneho, preto dovolací súd musel rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 243b ods. 2 O. s. p.).

Právny názor dovolacieho súdu v danej veci je pre odvolací súd záväzný (§ 243d ods. 1 O. s. p.).

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu opravný prostriedok nie je prípustný.

V Bratislave 30. apríla 2009

JUDr. Juraj Seman , v. r.
predseda senátu